

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

-

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

S. 12 "Sivistys näkyy kansainvälisyytenä, moninaisuuden ymmärtämisenä ja hyvinvointina. Koulutusjärjestelmän avulla maahanmuuttajat ja kansainväliset osaajat löytävät paikkansa suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä. Koulutus ja tutkimus vetävät Suomeen osaajia kaikkialta maailmasta."

Kainuun ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tavoite on kannatettava, erityisesti osaavan työvoiman saatavuuden näkökulmasta. Tavoitteen toteuttamiseksi vaaditaan paljon erilaisia toimia.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Tavoite: Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään toisen asteen koulutuksessa

S. 24 "Hyödynnetään uusia teknologioita ja toimintatapoja opetuksessa ja oppimisessa siten, että kullekin opiskelijalle voidaan rakentaa hänen tavoitteidensa, valmiuksiensa ja edellytystensä mukainen opintopolku ja samalla vähentää opiskelijoiden keskinäistä eriarvoisuutta."

Opiskelijoiden riittävästä tuesta opiskeluteknologioiden haltuunotossa on huolehdittava. Erityisesti aikuisilla, työttömänä olleilla opiskelijoilla ei ole välttämättä kokemusta nykyaikaisista opiskelumenetelmistä ja tietotekniset taidot voivat olla heikot. Teknologioiden avulla koulutusta voidaan ulottaa yhä useampien saataville, mutta opiskelutaitojen tukea tulee olla saatavissa

erityisesti opintojen alussa, ettei tietotekninen osaamattomuus muodostu esteeksi opintoihin hakeutumiselle.

S. 24 "Riittävän opetuksen ja ohjauksen turvaamiseksi sekä opintojen aikaisen tuen varmistamiseksi ammatillisessa jne..."

Opiskelijoiden tulee saada opintojen aikana riittävästi ohjausta oman tarpeensa mukaisesti. Ohjauksen tarvetta ei ole ainoastaan nuorilla, vaan myös aikuiset opiskelijat tarvitsevat sitä.

S. 25 "Kehitetään ammatillisten tutkintojen perusteita ja lukion opetussuunnitelmia niin, että ammatillisten tutkintojen osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita ja lukion opintojaksoja voidaan yhdistellä nykyistä joustavammin opiskelijoiden, jatko-opintojen ja työelämän osaamistarpeiden pohjalta."

Tämä toimenpide on erittäin kannatettava, koska se vastaa nopeasti muuttuvan työelämän tarpeisiin. Työmarkkinoilla tarvitaan moniosaajia, jotka pystyvät toimimaan monipuolisesti eri työtehtävissä.

S. 25 "Lisätään maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden perustaitojen vahvistamisen ja kielitaidon kehittymisen tukea ammatillisessa koulutuksessa edistämällä opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen käyttöä informaatio-ohjauksella sekä tarvittaessa myös rahoitusjärjestelmän kannustimia kehittämällä."

Kielitaidon kehittämisen tulee olla mahdollisimman työelämälähtöistä ja työelämän tarpeita vastaavaa, jolloin se helpottaa ja nopeuttaa maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden työllistymistä.

Tavoite: Työelämän muutoksiin vastataan

Kainuun ELY-keskus toteaa, että kaikki esitetyt toimenpiteet ovat kannatettavia.

S. 26 "Vahvistetaan koulutuksen ja työelämän yhteistyötä sekä ammatillisessa koulutuksessa että lukiokoulutuksessa. Yhteistyöllä luodaan mahdollisuuksia työpaikalla tapahtuvaan opiskeluun."

Yrityksissä tapahtuvaa oppimista tulee kehittää hyödyntäen digitaalisen ohjauksen välineitä ja liikuteltavia oppimisympäristöjä. Työnantajien työssäoppimiseen liittyvää ohjausosaamista tulee

vahvistaa. Työnantajilla tulisi olla yhdenvertaiset mahdollisuudet tarjota työssäoppimispaikkoja riippumatta yrityksen koosta tai henkilöstömäärästä. Usein pienten yritysten resurssit ovat riittämättömät opiskelijoiden ohjaamiseen. Työssäoppimispaikan tarjoaminen tulisi olla yrityksen näkökulmasta kiinnostavaa ja lisäarvoa tarjoavaa. Tähän tarvitaan uudenlaisia toimintatapoja. Opinnollistamista ja yritysten/työnantajien oppimisympäristöjen tunnistamista tulee kehittää, koska se lisää koulutuksen saavutettavuutta ja mahdollisuutta huomioida alueellisia eroja (esim. väestökehitys, työmarkkinat). Opinnollistamisessa yksilöllinen opintojen räätälöinti on mahdollista, joka puolestaan madaltaa kynnystä hakeutua koulutukseen ja sujuvoittaa opiskelijoiden ohjausta. Maaseudulla opinnollistaminen voi tarjota ainoan mahdollisuuden osaamisen kehittämiseen ja tunnistamiseen.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

-

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

S. 41 “Merkittävä osa työikäisistä päivittää, täydentää tai uudistaa osaamistaan hyödyntämällä julkisesti rahoitettua tutkintoon johtavaa koulutusta tai sen osia.”

“Työ-ikäisten käyttämät osaamispalvelut ovat edelleen liaksi sidottuja kansalliseen tutkintorakenteeseen. Tarvitaan uusia ratkaisuja, joilla voidaan hankkia henkilökohtaisiin osaamistarpeisiin soveltuvaa osaamista.”

Jatkuvasta oppimisesta tulisi muodostua koko työuran läpileikkaava teema.

Työssä olevat tarvitsevat nykyistä enemmän työelämän joustoja, että osaamisen kehittäminen mahdollistuu paremmin myös työn ohessa. Mikäli tämä huomioitaisiin myös oppilaitosten rahoitusperusteissa, se kannustaisi kehittämään koulutuksia kunkin alueen työelämän ja osaajien tarpeisiin yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa. Lisäksi osaamisen kehittämiseksi tarvitaan työnantajien täsmällisiin tarpeisiin vastaavia täydennyskoulutuksia. Opiskelijan rahoituskanavia tulisi joustavoittaa, että ne mahdollistavat opiskelun eri elämäntilanteissa nykyistä paremmin.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

S. 45 “Opettajat tarvitsevat lisää osaamista erilaisten oppijoiden kohtaamiseen jne...”

“Oikea-aikaista ja ennakoivaa tukea on vahvistettava riittävillä resursseilla ja riittävällä määrällä erityisopettajia ja opinto-ohjaajia kaikilla koulutusasteilla.”

Selonteossa mainittujen osaamisten lisäksi tulee kehittää opetushenkilöstön työelämäyhteistyössä ja yrityksissä tapahtuvan työssäoppimisen ohjaamisessa tarvitsemia kompetensseja.

Tuen saaminen ennakoivasti ja oikea-aikaisesti edellyttää riittävää ohjausresurssia.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

S. 53 “Maahanmuuttajataustaisille tarvitaan lisäksi kohdennettuja toimia eri koulutusasteilla. Koulutusasteille yhteisiä kehittämistarpeita ovat kielitietoisuuden huomioiminen opetuksessa ja viestinnässä sekä koulutusten nivelvaiheiden sujuvuus.”

S. 54 “Maahanmuuttajataustaisten oppijoiden kantaväestöä heikommalla sosioekonomisella taustalla ja heikolla kielitaidolla. Vaikeimmassa tilanteessa ovat perusopetuksen päättövaiheessa Suomeen tulleet puutteellisen pohjakoulutuksen varassa olevat nuoret.”

Maahanmuuttajataustaisille oppijoille tarvitaan kantaväestöä monipuolisemmin tukea oppimiseen ja oppimispolkujen rakentamiseen. Vertaisoppimista sekä eriyttäviä ja yksilöllisesti räätälöitäviä menetelmiä tarvitaan oppimisen tueksi. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden tukeminen edellyttää poikkihallinnollisia palveluja sekä sujuvaa tiedonsiirtoa oppilaitosten ja muun palvelujärjestelmän välillä. Nivelvaihteisiin tarvitaan ennakoivaa tukea ja saattaen vaihtamisen menetelmiä.

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

Digitalisaatio lisää koulutuksen saatavuutta ja sillä voidaan osittain lieventää väestökehityksestä ja muista syistä johtuvaa eriarvoisuutta alueiden välillä. Digitalisaatio ei saisi kuitenkaan johtaa koulutuksen keskittymiseen. Koulutusta, opiskelijan ohjausta ja tukipalveluja ei voida järjestää täysin digitalisaation varaan. Koulutuksen säilyttämiseksi väestökehitykseltään heikommilla alueilla tarvitaan uusia, luovia koulutusmalleja sekä koulutusorganisaatioiden ja työelämän tiivistä yhteistyötä, joita digitalisaatio osaltaan mahdollistaa ja tukee.

Työelämän murros edellyttää osaamisen kehittämistä läpi koko elämän ja työuran aikana. Työssä olevan henkilön osaamisen ylläpitäminen voi edellyttää omatoimista opiskelua työnantajan tarjoaman koulutuksen lisäksi. Tämän vuoksi jatkuvan oppimisen teeman tulisi näkyä vahvemmin koulutuspoliittisessa selonteossa. Työelämässä olevien ohjaukseen tulisi niinkään kehittää nykyistä monipuolisempia työkaluja ja toimenpiteitä, joilla työssä oleva väestö tavoitetaan.

Loukasmäki Pasi
Kainuun ELY-keskus

Ristioja Anne
Kainuun ELY